

Хотілося б згадати слова відомого мільярдера Давида Рокфеллера, який сказав: „Я за походженням іудей. Я не можу себе назвати членом

союзу християн-підприємців за формою, але чому я весь час тут з вами? Тому що я сам щиро вірю і знаю, що християнські моральні цінності, стандарти - найвищі, я їх сам притримуюсь як в житті, так і в бізнесі. І вам свідчу: вони працюють і в моєму житті, і в моєму бізнесі. І вам свідчу: вони працюють і в моєму бізнесі, і будуть працювати в вашому. Будьте чеснішими, і ви будете багатшими" [2, с.25-26].

Таким чином, на підставі запропонованого погляду, народжується принципово новий підхід, що ґрунтується на історичних традиціях господарювання, на розвитку етичних норм поведінки та збереженні людського потенціалу. Саме людина, людські стосунки, а не машини, комп'ютери, технології стоять у центрі розвинутої західної теорії менеджменту та нашого вітчизняного управління підприємствами

Список використаної літератури

1. Василь Мисогор, Ольга Мороз. Духовно-етична та соціальна відповідальність підприємства. // Підприємництво, господарство і право. – № 5. – 2004. – С. 133 – 137.
2. Отец Виктор Веряскин. Духовные принципы менеджмента: Конспекты лекций. - Симферополь, 2003. - 105 с.
3. Господарський кодекс України. - Х.: ТОВ „Одіссей”, 2004. — 248 с.
4. Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента: Пер. с англ. - М.: «Дело», 1992. - 702 с.
5. Домострой. Как устроить свой быт богоугодно, а жизнь свято. - М.: Паломник, 1999. -239с.
6. Святой праведный Иоанн Кронштадский в воспоминаниях самовидцев / Сборник. -М.: Отчий дом. - 1998. -351 с.
7. Афанасьев Е.В. Духовные основы нравственной экономики в свете православных традиций. -М.: Русская православная церковь. Отдел религиозного образования и катехизации, 2003. - 16 с.
8. Брегг П. Чудо голодания / Пер. с англ. С. Шеннмана, Б. Шеннмана. - 2-е издание. М., Мол. гвардия, 1990. —267 с.

УДК 330.3:517.5:519.8

ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ЯК ВИДУ ДІЯЛЬНОСТІ НА ОСНОВІ МОДЕЛЮВАННЯ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Н. В. Поліщук, к.е.н., доц.,

Вінницький національний аграрний університет

В. О. Ярмоленко, д.ф.-м.н., доц.,

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

On the basis of modeling approaches for assessment of components of efficiency of agriculture as a kind of activity on regional level are considered.

На основе моделирования рассматриваются подходы к оценке составляющих результативности сельского хозяйства как вида деятельности на региональном уровне.

I. Вступ. Дослідження проблем дієвості сільського господарства як виду діяльності на будь-якому рівні, безперечно, є достатньо актуальним. Це обумовлено тим, що ринкова економіка спрямовує суспільне виробництво на постійний інноваційний розвиток. Складовою частиною зазначеного дослідження є оцінка складових результативності сільського господарства як виду діяльності за її наслідками. Така оцінка потребує відповідного моделювання та вимірювання.

В роботах [1—2] досліджувалась результативність процесу праці, запропоновано принципово нові моделі закономірностей складових частин результативності процесу праці, наведено приклади їх практичного застосування. В роботах [3—5] на основі узагальнення на будь-який економічний процес тих моделей та підходів, які застосувались в до процесу праці в роботах [1—2], розглядалися інші економічні процеси, пов'язані з результативністю функціонування економічних систем як потоку певних економічних процесів.

В економічній літературі (як вітчизняній, так і зарубіжній) існують певні наукові підходи відносно категорії “ефективність” як на мікро-, так й на макрорівні. При цьому найбільш розповсюдженим тлумаченням ефективності є класичний підхід, котрий базується на розгляді ефективності як результативності, на ототожненні цих понять.

Як показали дослідження, є сенс розглядати економічну категорію результативності будь-якого економічного процесу, котра сумарно характеризує економічний процес та його дієвість за кінцевими наслідками з кількісної сторони, у вигляді вартості його масштабного продукту, і якісної, з урахуванням ефективності процесу. Зазначене розуміння поняття результативності призводить до глибшого пізнання економічного процесу за його наслідками [1—5].

II. Постановка задачі. Стаття є логічним доповненням робіт [1—5]. Її метою є розгляд на основі відповідного моделювання підходів до оцінки складових результативності сільського господарства як виду діяльності на регіональному рівні.

III. Результати. При дослідженні виходитемо з того, що результатом будь-якого економічного процесу є його продукти: продукт як дохід (чистий результат процесу), витрати, сукупний продукт у вигляді продукту як доходу та витрат (сукупний результат процесу). Доречно припустити, що кожному економічному процесові відповідає масштабний продукт у вигляді продукту як доходу та тієї частини витрат, котра пропорційна частці продукту як доходу у сукупному продукті. Окреслені продукти є об'єктами моделювання.

Показники результативності економічного процесу (зокрема, процесу праці), котрі запропоновані в роботах [1—5], є складовою частиною механізму регулювання економіки. В них при дослідженні економічного процесу використовувались такі рівняння зміни його результативності:

$$J_R = J_K \cdot J_E = J_K \cdot J_{V/Z} = J_G \cdot J_{1+V/Z} = J_G \cdot J_{1+1/D_Z};$$

$$J_R = J_G \cdot J_{1+D_Z} \cdot J_{G/Z} \cdot J_{V/G} = J_G \cdot J_{1+D_Z} \cdot J_{G/Z} \cdot J_{1+Z/G},$$

де індекси J_R , J_K , J_E та інші є індексами зміни певних показників як відношень відповідних показників до базисних (перша формула на відміну від другої, яка містить дві складові частини, характеризує зміну результативності економічного процесу детальніше, враховуючи чотири її складові частини).

Продукцією, як завжди, називатимемо вартість відповідного продукту у грошовому обчисленні. В останніх формулах: V — показник сукупної продукції як результату економічного процесу; Z — показник його витрат; $G = V - Z$ — показник доходності (показник Z характеризує витратність економічного процесу, показник G — його корисність); $D_Z = Z/V$ — частка витрат у сукупній продукції; показник $D_G = G/V = (V - Z)/V = 1 - Z/V = 1 - D_Z$ — частка чистої продукції (доходності) у сукупній; $K = G + Z_G = G + Z \cdot G/V$ — показник кінцевої продукції (масштабності), де Z_G — та частина витрат, що припадає на частку чистої продукції у сукупній; $E = V/Z$ — показник ефективності економічного процесу як відношення показників сукупного результату (ефекту) V і витрат Z ; показник $R = K \cdot E = K \cdot V/Z = G \left(+ V/Z \right)$ є показником результативності економічного процесу (детальніше див. [1—5]).

Кожному економічному процесові відповідають певні сукупна продукція V , чиста продукція G , витрати Z , масштабна продукція K . Витрати Z розраховуються як різниця $Z = V - G$.

Основним узагальнюючим показником, який характеризує економічне становище регіону, є, як відомо, валова додана вартість. Тому результативність регіональних виробничих потоків за видами економічної діяльності можна достатньо добре охарактеризувати через відповідні рівні результативності процесів отримання валової доданої вартості за видами економічної діяльності. Виходячи з системи національних рахунків, сукупною продукцією зазначених процесів є випуск товарів, послуг; їх доходністю можна вважати валову додану вартість; витратами цих процесів є проміжне споживання; кожному з видів діяльності відповідає певна масштабність процесу.

У табл. 1 зазначено випуск товарів, послуг та валова додана вартість за видами економічної діяльності Вінниччини (у фактичних цінах; млн. грн.) і середньорічна кількість працівників, зайнятих цими видами діяльності (тис.), за 2005—2007 рр., які дають можливість провести оцінювання результативності сільського господарства Вінниччини. Вихідні дані табл. 1 скомпановані нами за даними статистичного збірника [6].

Таблиця 1

**Випуск товарів, послуг та валова додана вартість
за видами економічної діяльності Вінницької області (млн. грн.)
і середньорічна кількість населення, зайнятого цими видами діяльності (тис. осіб),
за 2005—2007 рр.**

Види діяльності	Випуск товарів, послуг (млн. грн.)		
	2005 р.	2006 р.	2007 р.
Всього	21467	25484	32336
1) сільське господарство, мисливство, лісове та рибне господарство	5377	5865	6467
2) промисловість	8032	9288	11756
3) будівництво	918	1410	2344
4) оптова і роздрібна торгівля, готелі та ресторани; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту	1590	2008	2839
5) транспорт і зв'язок	1830	2104	2565
6) фінансова діяльність	287	410	613
7) операції з нерухомістю, здавання під найм і послуги юридичним особам	697	920	1270
8) державне управління	955	1236	1598
9) освіта	878	1081	1386
10) охорона здоров'я та соціальна допомога	682	845	1078
11) колективні, громадські та особисті послуги	221	317	420
Види діяльності	Валова додана вартість (млн. грн.)		
	2005 р.	2006 р.	2007 р.
Всього	9350	11350	14252
1) сільське господарство, мисливство, лісове та рибне господарство	2378	2530	2657
2) промисловість	2201	2728	3503
3) будівництво	335	472	734
4) оптова і роздрібна торгівля, готелі та ресторани; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту	987	1244	1746
5) транспорт і зв'язок	949	1100	1322
6) фінансова діяльність	219	322	473
7) операції з нерухомістю, здавання під найм і послуги юридичним особам	404	522	725
8) державне управління	658	872	1118
9) освіта	649	816	1018
10) охорона здоров'я та соціальна допомога	441	560	710
11) колективні, громадські та особисті послуги	129	184	246

Продовження табл. 1

Види діяльності	Кількість зайнятого населення (тис. осіб)		
	2005 р.	2006 р.	2007 р.
Всього	723	722,6	726,8
1) сільське господарство, мисливство, лісове та рибне господарство	226,3	221,1	208,8
2) промисловість	107,7	105,5	101,6
3) будівництво	25	25,9	27,2
4) оптова і роздрібна торгівля, готелі та ресторани; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту	107,2	120,6	133,1
5) транспорт і зв'язок	45,3	47,3	48,1
6) фінансова діяльність	5,8	6,7	8,2
7) операції з нерухомістю, здавання під найм, послуги юридичним особам	23,1	21,1	23,6
8) державне управління	39,7	39,4	39,3
9) освіта	63,4	63,2	65
10) охорона здоров'я та соціальна допомога	54,5	53,6	54,1
11) колективні, громадські та особисті послуги	25	18,2	17,8

У табл. 2 вказано в динаміці випуск V та проміжне споживання Z виду діяльності “сільське господарство, мисливство, лісове та рибне господарство” (вид 1) Вінницької області за 2005—2007 рр. (в середньому за рік на одного працівника; в гривнях), а також одержані за допомогою відповідних вказаних вище формул деякі інші показники (у тому числі необхідні індекси).

Таблиця 2

Динаміка деяких показників процесу утворення валової доданої вартості у виді діяльності “сільське господарство, мисливство, лісове та рибне господарство” (вид 1) Вінницької області за 2005—2007 рр.*

Рік	V	Z	G	J_G	$1 + D_Z$	
2005	23760,49	13252,32	10508,17	-	1,5577459	
2006	26526,46	15083,67	11442,79	1,088941	1,5686275	
2007	30972,22	18247,13	12725,1	1,112063	1,5891449	
Рік	J_{1+D_Z}	K	J_K	E	J_E	
2005	-	16369,07	-	1,792931	-	
2006	1,006985	17949,47	1,096548	1,758621	0,9808636	
2007	1,01308	20222,02	1,126608	1,697375	0,9651743	
Рік	R	J_R	$J_{G/Z}$	$J_{V/G}$	J_V	J_Z
2005	29348,61	-	-	-	-	-
2006	31566,3	1,075564	0,9567297	1,025225	1,11641	1,138191
2007	34324,36	1,087374	0,9192677	1,049938	1,167597	1,209727

* Вартісні показники подано в середньому за рік на одного працівника в гривнях у фактичних цінах; V – випуск товарів, послуг; Z – проміжне споживання; G – валова додана вартість

З табл. 2 видно, що у 2005—2007 рр. у виді 1 області спостерігалось відносне зростання результативності процесу утворення валової доданої вартості (відповідно на 7,56; 8,74%; індекс J_R) за рахунок відносного зростання масштабності процесу (відповідно на 9,65; 12,66%; індекс J_K) при відносному падінні ефективності його (відповідно на 1,91; 3,48%; індекс J_E). При цьому відносне зростання масштабності процесу відбувалося в основному за рахунок відносного зростання валової доданої вартості (відповідно на 8,89; 11,21%; індекс J_G). Були певні резерви

для зростання результативності процесу утворення валової доданої вартості за рахунок ефективності процесу.

Проведене порівняння результативності процесу утворення валової доданої вартості у виді 1 Вінницької області за 2005—2007 рр. з іншими видами економічної діяльності (у тому числі з економікою області) показало, що у 2005—2007 рр. результативність процесу отримання валової доданої вартості у виді 1 відповідно на 18,12; 28,30; 37,22% (індекс J_R) менша від результативності отримання її в економіці за рахунок відносно меншої величини масштабності процесу відповідно на 19,09; 26,49; 33,86% (індекс J_K) при відносно більшій величині ефективності його на 1,20% у 2005 р. та відносно меншій у 2006, 2007 рр. (відповідно на 2,46; 5,07%; індекс J_E). При цьому відносно менша величина масштабності процесу досягала за рахунок відносно меншої величини валової доданої вартості (відповідно на 18,74; 27,15; 35,11%; індекс J_G) при відповідній відносній зміні частки проміжного споживання у валовій продукції (індекс J_{I+D_z}).

При порівнянні результативності процесу утворення валової доданої вартості у виді 1 Вінницької області за 2005—2007 рр. з іншими видами економічної діяльності з'ясувалося, що у 2005—2007 рр. спостерігався відносно нижчий рівень результативності процесу утворення валової доданої вартості у виді 1 у порівнянні з усіма іншими видами діяльності за винятком того, що у 2005 р. спостерігався відносно вищий рівень результативності на 67,18% у порівнянні з видом 11 в основному за рахунок масштабної продукції (на 123,99%; індекс J_K) при відносно меншій ефективності процесу (на 25,36%). При цьому у порівнянні з промисловістю та будівництвом спостерігалася відносно вища ефективність процесу відповідно на 30,16; 13,86% у 2005 р., на 24,21; 16,99% у 2006 р. та на 19,16; 16,59% у 2007 р.

Порівняння складових результативності процесу отримання валової доданої вартості за 2005—2007 рр. за видами діяльності в порівнянні з цими же видами діяльності України показало, що для виду 1 рівень результативності процесу отримання валової доданої вартості посідав перше місце, а далі йшли вид 3 (будівництво), вид 9 (освіта), вид 10 (охорона здоров'я та соціальна допомога) в основному за рахунок як масштабної продукції, так і ефективності процесу.

Останнє свідчить, що не дивлячись на те, що при порівнянні результативності процесу утворення валової доданої вартості у виді 1 Вінницької області з іншими видами економічної діяльності області у ньому у 2005—2007 рр. в основному спостерігався відносно нижчий рівень результативності процесу, можна вважати: справи відносно отримання валової доданої вартості у виді 1 Вінницької області відбувалися більш-менш благополучно.

IV. Висновки. Наукова новизна та значення дослідження полягає в тому, що автори, виходячи з необхідності дослідження сільського господарства **ЯК ВИДУ ДІЯЛЬНОСТІ** на регіональному рівні з погляду кінцевих її наслідків, пропонують побудовані на основі відповідних авторських показників економіко-математичні моделі масштабного продукту економічного процесу, його ефективності та результативності через складові сукупної продукції процесу, вказуючи на можливість їх практичного застосування.

Список використаної літератури

1. Ярмоленко В. А. Измерение результативности труда на основе стоимостных показателей / Ярмоленко В. А., Полищук Н. В. // Хранение и переработка сельхозсырья. — М. — 1996. — № 2. — С. 10—12.
2. Віктор Ярмоленко. Закон зміни результативності праці: зміст, моделювання / Віктор Ярмоленко // Економіст. — 1998. — № 11. — С. 50—54.
3. Наталія Поліщук. Підприємницька діяльність як сукупність відповідних економічних процесів: результативність складових частин / Наталія Поліщук // Економіст — Київ, 2000. — № 9 (167) — С. 28—32.

4. Поліщук Н. В. Оцінка результативності процесу утворення первинного регіонального доходу / Н. В. Поліщук, В. О. Ярмоленко // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 145. — Дніпропетровськ: ДНУ, 2002. — С. 54—60.

5. Поліщук Н. В. Оцінка результативності процесів формування, розподілу та використання національного доходу / Н. В. Поліщук, В. О. Ярмоленко // Пріоритети економічного розвитку України: історія та сьогодення : всеукр. наук.-практ. конф., 10–11 квіт. 2007 р. : стаття. — Вінниця, 2007. — С. 397–406.

6. Статистичний щорічник Вінниччини за 2008 рік. — Вінниця, 2009. — 682 с.

7. Статистичний щорічник України за 2008 рік. — Київ, 2009. — 566 с.

УДК 65.01

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ МАРКЕТИНГОВОЇ ЛОГІСТИКИ В АПК

С.М.Арапов, к.т.н., доц.,

Вінницький національний аграрний університет

І.П.Арапова, доц.,

Вінницький інститут МАУП

This work is devoted consideration of questions of the use of information technologies on the enterprises of agroindustrial complex.

Работа посвящена проблемам использования информационных технологий на предприятиях агропромышленного комплекса.

Вступ. Інтеграція аграрного сектора економіки України в європейський і світовий економічний простір потребує переходу на міжнародні стандарти, налагодження зв'язків з міжнародними, зарубіжними і вітчизняними ринковими, науковими, інформаційними центрами. Технологічне і технічне переозброєння сільського господарства в сучасних умовах є ключовою проблемою забезпечення продовольчої безпеки України.

Важливим елементом інноваційної діяльності українських агропідприємств є використання сучасних інформаційних технологій. Вітчизняні аграрії мають невеликий досвід у використанні можливостей електронного бізнесу і, як наслідок, програють у конкурентній боротьбі. Тому сільськогосподарські організації та підприємства потребують методичних розробок, що допомогли би їм використовувати мережу Інтернет для підвищення ефективності їхньої діяльності.

Актуальність теми. Роль маркетингових каналів і маркетингової логістики в діяльності компаній розглянута в книгах Штерна Льюїса В., Ель-Ансарі Аделя І., Кофлана Енна Т. "Маркетинговые каналы" та Джонсона Джеймса, Вуда Дональда, Ф., Вордлоу Деніела, Л., Мерфі-мл., Поля П. "Современная логистика" [2,3,4]. Проте в цих книгах мало порушуються питання взаємозв'язку маркетингових каналів та маркетингової логістики з електронним бізнесом із застосуванням мережі Інтернет. Розглянемо переваги застосування електронного бізнесу для сучасних агропідприємств з точки зору маркетингових каналів та маркетингової логістики.

Виклад основного матеріалу. Разом із впровадженням нових технологій, компанії зможуть краще прогнозувати свій бізнес та ефективно відслідковувати попит. Проте для ведення електронної комерції компанії повинні досягнути певного рівня упорядкованості власних бізнес-процесів.